Bibliografie:

BOCOȘ, Mușata, 2008, *Didactica disciplinelor pedagogice: un cadru constructivist*, Editura Paralela 45, Pitești, 425 p.
CERGHIT, Ioan, 1997, *Metodele de învățământ,* Editura Didactică și Pedagogică, București.
COMENIUS, Jan Amos, 1970, *Didactica Magna,* Editura Didactică și Pedagogică, București, 199 p.
GOIA, Vistian, 2002, *Didactica limbii și literaturii române pentru gimnaziu și liceu,* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 288 p.
PÂSLARU, Vlad, 2001, *Întroducere în teoria educației literar-artistice,* Editura Museum, Chișinău, 312 p.
POSTELNICU, Constantin, 2000, *Fundamente ale didacticii școlare,* Editura Aramis, București, 368 p.
STANCIU, Mihai, 2007, *Didactica postmodernă: fundamente teoretice,* Editura Universității Suceava, Suceava, 315 p.

LUCRUL CU TEXTUL - O METODĂ CU EFICACITATE SPORITĂ ÎN PROCESUL DE PREDARE A LIMBI ROMÂNE LA ALOLINGVI

Angela BOICENCO-ARSENI
Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *The development of didactic science in the field of learning the Romanian language by non-native speakers brings, in educational practice, a large number of concepts and reference ideas. In this sense, general and specific methodological guides were elaborated, having as authors the specialists in the field and some practitioners with relevant experience in applying the most efficient techniques for the educational capitalization of the curricular contents.*
Keywords: *text, method, non-native speakers, vocabulary, communication.*

Dezvoltarea ştiinţei didactice în domeniul învăţării limbii române de către alolingvi aduce, în practica educaţională, un număr mare de concepte şi idei de referinţă. În acest sens au fost elaborate, ghiduri metodice generale şi specifice, avându-i ca autori pe specialiştii în domeniu şi pe unii practicieni cu experienţă relevantă în aplicarea celor mai eficiente tehnici de valorificare educaţională a conţinuturilor curriculare.

În procesul însuşirii unei limbi noi un rol decisiv îl are textul. El este un factor-reper în procesul de predare a limbii a doua, contribuind la antrenarea comunicării reale prin folosirea limbii în diferite situaţii comunicative, în însuşirea ei prin modelarea procesului real de comunicare.

Textul este un factor de informare şi modelare a comunicării aflate sub semnul valorii şi un model de vorbire la care tindem să ajungă studenţii alolingvi.

Este foarte important a şti să exploatezi lectura, adică să beneficiezi la maxim de acest mijloc specific care este textul tipărit.

Textul **-** este unitatea formată din anumite părţi logice având un conţinut şi o formă. Ele pot fi: literare şi nonlilerare. În baza textului se formează competenţe de comunicare. El stă la baza studierii oricărei discipline şi este o sursă de cunoaştere care îndeplineşte mai multe funcţii:

Funcţia cognitivă (de cunoaştere), din orice text aflăm o informaţie nouă;

Funcţia formativ - educativă (orice text are o valoare educativă);

Funcţie instrumentală - prin intermediul textului studiem ceea ce ne interesează.

Toate aceste funcţii contribuie la formarea tehnicii de lucru cu textul. Activitatea de lucru cu textul este următoarea:

- Descifrarea textului;
- Decodarea textului;

- Receptarea textului;
- Exersarea actului comunicării.

Descifrarea textului

- Citirea fluentă, corectă, conștientă, rostind clar sunetele. Citirea se desfășoară în ritm propriu;
- Scrierea corectă după copiere, transcrierea, dictarea sau autodictarea fragmentelor din textele citite.

Pornind de la premisa că vorbim de grupe alolngve, înţelegerea sensului celor citite este cerinţa principală. De fapt, obiectivul de bază al citirii îl constituie înţelegerea mesajului unui text. De aceea, trebuie să ne convingem în permanenţă că studenții au înţeles mesajul textului. De regulă, citirea unui text nou începe printr-o activitate de pregătire a studenților în vederea lecturii, care are menirea de a-i introduce în atmosfera generală a textului, în problematica lui. Activitatea de pregătire pentru lectură ar putea fi o conversaţie adecvată, relatarea de către profesor a unor fapte necesare înţelegerii textului, a unor observaţii şi impresii ale cursanților despre care ar afla prin citirea textului, audierea unei piese muzicale, examinarea imaginilor, etc.

Decodarea textului

- Identificarea cuvintelor și expresiilor noi;
- Explicarea lor prin folosirea de cuvinte cu înțeles asemănător sau deducerea sensului din context;
- Utilizarea cuvintelor și expresiilor în propoziții noi;
- Scrierea corectă a cuvintelor și expresiilor noi, alcătuirea propozițiilor cu ele.

Vocabularului i se atribuie un anumit sens în didactica obiectului și este absolut necesar să-i precizăm anumite limite în aria unei unități de învățare. Intenția este de a dezvălui care este rolul vocabularului în procesul de învățare a limbii a doua de către alolingvi și modul de funcționare a lui în sistemul complex al limbii.

Ordonarea lucrului cu vocabularul pe baza unor reguli este oportună în contextul celor menționate mai sus.

În primul rând, este importantă consecutivitatea prezentării cuvintelor noi,deoarece fiecare cuvânt din lexicul limbii române comportă un sens de bază și are o anumită semnificație în funcție de contextul în care este utilizat.

Cuvântul este deschis interpretării semantice, de aceea este rațional de a prezenta studenților cuvintele noi într-o anumită consecutivitate, care ar lua în considerație:

- asocierile fonologice (cuvântul are același fonetism cu lexemul rusesc sau absolut diferit);
- înțelegerea sensului ;
- axa intereselor (cuvântul desemnează un termen, fenomen cunoscut, din aria de preocupări și interese ale studenților).

Dezvăluirea sensului cuvântului, semantizarea, se poate realiza prin mai multe procedee, aplicarea cărora rămâne la discreția profesorului în funcție de lista concretă de cuvinte:

- utilizarea sinonimelor,antonimelor cunoscute deja ;
- determinarea sensului cuvântului pe baza contextului;
- explicarea cuvântului în limba română sau în limba rusă însoțită de repere (imagini, de exemplu);
- găsirea cuvântului în dicționarul bilingv;
- "găsirea" cuvântului pe baza literelor împrăștiate din traducerea lui;
- traducerea directă a cuvântului (se face în cazul noțiunilor abstracte, structurilor frazeologice, sensului figurat, îmbinării de cuvinte și al epuizării celorlalte procedee.

Limbajul activ se operaționalizează în situațiile cotidiene și are o frecvență relativ mare. Aceste cuvinte apar de nenumărate ori într-o exprimare cotidiană. Limbajul pasiv este utilizat numai în situații specifice, având o frecvență redusă. In asemenea cazuri nu e nevoie să se insiste prea mult asupra explicării acestor cuvinte. De cele mai multe ori ele pot fi, pur și simplu, traduse.

Receptarea textului

- Explicarea titlului textului;

- Citirea fragmentelor și povestirea lor cu cuvinte proprii;
- Participarea la elaborarea planului de idei;
- Povestirea textului conform planului de idei respectiv;
- Formularea întrebărilor;
- Exprimarea sentimentelor, atitudinilor față de cele relatate în textul respectiv.

Împărțirea textului în fragmente logico-semantice și intitularea lor, este una dintre modalitățile eficiente de lucru cu textul. Rolul acestui exercițu constă în aprofundarea înțelegerii conținutului, dar și în conștientizarea legităților construcției exprimării coerente.

Formularea întrebărilor și a răspunsurilor au menirea de a solicita operații de gândire ale studenților, a-i stimula la activitatea de căutare, de descoperire, de exprimare a unor opinii personale, ceea ce va determina o atitudine critică față de fenomenele, procesele, obiectele, faptele, situațiile oglindite în texte sau întâlnite în viață.

Este oportun de a folosi cât mai multe întrebări care îi stimulează să elaboreze răspunsuri originale, să găsească mai multe soluții la o problemă pusă în discuție. Întrebările reprezintă și un mijloc fundamental pentru a verifica rezultatul procesului de învățare,ele au un caracter eficient, semnalând în orice moment progresele pe care le fac studenții, eventualele probleme neînțelese și, prin urmare, măsurile de corectare.

Formularea corectă a întrebărilor demonstrează capacitatea de sinteză, de selecție, de claritate a ideilor și de exprimare corectă.

Lecțiile vor avea un succes deosebit în cazul în care studenții înșiși pun întrebări prin care cer lămuriri cu privire la text, solicită informație suplimentară.

La formularea întrebărilor trebuie pornit, ca atare, de la răspunsurile ce se doresc sau care s-ar putea da și reține.

Întrebări prețioase vor fi acelea care încep cu cuvintele sau cu expresiile următoare: *comparați,spuneți,arătați motivele pentru..., explicați de ce..., spuneți, relatați ce s-ar întâmpla dacă...*

Alcătuirea planului de asemenea contribuie la dezvoltarea vorbirii, ajutând la reproducerea textului. Planul textului poate fi alcătuit din propoziții enunțiative, interogative, simple ori dezvoltate. Ar mai putea fi constituit din cuvinte-cheie sau expresii.

Intitularea sau reintitularea textului este benefică în economia lucrului cu textul ca studenți să identifice corect componentele lui - *tema, ideea principală* și *titlul*.

Una dintre caracteristicile principale ale textului este *tema.* Tema este aceea *despre ce se vorbește în text* sau *acea întrebare,* care va fi discutată.

Concentrarea conținutului textului până la o singură propoziție care reflectă informația de bază este tema textului dat.

Ideea principală este atitudinea față de cele expuse în text, cu alte cuvinte, este ceea *ce se demonstrează* ori de ce îl convinge autorul pe acel căruia i se adresează.

Tema și ideea principală își găsesc o expresie concretă în titlul textului, care reprezintă conținutul concis al acestuia.

Intitularea unui text este o componentă obligatorie a acțiunilor de învățare pe baza textului. Acest exercițiu demonstrează perceperea conștientă a conținutului și capacitățile cursanților de a comprima conținutul de idei la nivelul titlului.

Exersarea actului comunicării0

- Improvizarea dialogului în baza textului, cu sau fără repere;
- Diverse exerciții productiv-creative, pornind de la posibilitățile conținutiste ale textului;
- Manifestarea interesului pentru participarea la discuții;
- Emiterea părerilor personale referitoare la text.

Construirea discursului corect și complet, în baza textului studiat,în care să fie respectate regulile dialogului sau vorbirii indirecte este unul din procedee metodice care stimulează vorbirea productivă. Reperele indicate îi ajută pe studenți să-și ordoneze gândurile, le stimulează creativitatea etc. Dezvoltarea priceperilor și a deprinderilor de vorbire constă în crearea condițiilor

prielnice pentru stimularea vorbirii nepregătite. Astfel de procedee de lucru cu textul citit sunt: redarea unui fragment, discutarea ideilor textului, exprimarea atitudinii personale față de faptele, evenimentele expuse, toate aceste activități contribuie la introducerea în vorbire a elementelor de creație.

Atât în pregătirea studenților pentru citire, cât și în cazul analizei textului, improvizarea dialogului în baza textului, cu sau fără diferite repere, are o importanță deosebită.

Stăpânind limba, cursanții obțin deprinderi de vorbire dialogată atunci când comunică în limba a doua. Spre deosebire de monolog, dialogului îi este specifică promptitudinea, spontaneitatea, iar schimbul de replici decurge foarte dinamic. Astfel de comunicare nu poate fi planificată, «programată", dat fiind faptul că replicile se produc în raport cu comportamentul de vorbire al fiecărui participant la dialog.

Dificultățile întâlnite la dialogarea într-o limbă străină sunt legate de spontaneitate și emotivitate. De aceea, dezvoltarea vorbirii dialogate nu trebuie să anticipeze dezvoltarea vorbirii monologate (în viziunea unor specialiști în domeniu), dar să decurgă paralel, chiar cu o anumită depășire a vorbirii monologate.

Exercițiile productiv- creative, pornind de la posibilitățile conținutiste ale textului,stimulează imaginația creativă, le dezvoltă abilitățile de vorbire (gândire), contribuie la transferul de cunoștințe acumulate în urma lecturii.

Exercițiile creative prevăd redactarea unor eseuri prin analogie cu cele citite ori pe baza unor întâmplări văzute sau auzite.

Deosebit de util, eficient, incitant ar fi dacă studenîilor li s-ar cere să povestească despre fapte și întâmplări imaginare, pe care ei le-ar putea trăi în viitor, plasându-se ca personaje active ori ca simpli spectatori.

Intervențiile creative, în lucrul cu textul, ar putea fi și exprimarea opiniilor personale cu privire la personaje, fapte, evenimente, la ceea ce le-a plăcut mai mult, redactarea unei alte versiuni cu privire la finalul textului, răspunsul la întrebări de tipul: *ce s-ar întâmpla, dacă..., ce-ați fi făcut voi..., cum ați fi procedat...*, diferite modalități de lucru în perechi și pe echipe etc.

Metoda lucrului cu textul este deosebit de importantă în scopul dezvoltării competenței de comunicare.

Bibliografie:

BERTRAND, Schwartz, 1976, Educația mâine, București.
CARROL, John B., 1979, Limbaj si gândire, București.
DUMITRU, Gh., 1998, Comunicare si invățare, București.
GRIGOROVIȚA, M., 1995, Predarea si invățarea limbilor străine, București.
IONESCU, M., CHIS, V., 1992, Strategii de predare si învațare, București.
PURICE, M., GUȚU, V., 1995, Limba română in școlile alolingve, Chișinău.
ȘERBAN, V., 1980, Metodica predării limbii române: curs intensiv pentru studenții străini, București.